

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Ива Александрова Бичурова –

Университет по хранителни технологии - Пловдив

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

по: област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки
професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“

докторска програма по „Социология“

Автор: Венелин Василев Петров

Тема: „Дилеми и предизвикателства пред комерсиалната академична наука в България“

Научен ръководител: доц. д-р Тихомир Николов Митев – катедра „Приложна и институционална социология“, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед № РД -21-1941 от 07.11. 2024 г. и със заповед № РД – 21-2367 от 18.12.2024 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Дилеми и предизвикателства пред комерсиалната академична наука в България“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, докторска програма по „Социология“. Автор на дисертационния труд е Венелин Василев Петров – докторант в самостоятелна подготовка към катедра „Приложна и институционална социология“ с научен ръководител доц. д-р Тихомир Николов Митев от Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“.

Представеният от Венелин Василев Петров комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- протокол от катедрения съвет, свързан с докладване на готовността за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;

- копия на научните публикации;
- списък на забелязани цитирания (42 на брой, в реферирани и индексирани издания в световна база данни) ;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи.

2. Актуалност на тематиката

Актуалността на разработения в дисертационния труд проблем, както и темата на дисертационното изследване, могат да се определят като безспорни. Постиндустриалният етап в развитието на съвременните икономики поставя редица предизвикателства пред комерсиалната академична наука, в отговор на обективно изследвани незадоволителни резултати в трансфера на технологии, в контекста на икономика, базирана на знанието. Третият етап и изследваните пропуски в провежданите политики, в това число и в България, регламентиращи рационалното взаимодействие между знание, технологични иновации и дългосрочно икономическо развитие, запълва неизследвано до момента поле, в посока на представяне на изследователски модел на интегративни техники за постигането на иновационно базирано икономическо развитие.

Операционализацията на двете теоретични положения – техноцентризъм и институционализация, е постигната чрез създаване на политики в посока на постигане на тесни връзки университет - индустрия, и чрез иновационни стратегии, базирани на законодателната рамка Бей-Доул, регламентираща ключови организационни елементи. В резултат на проведеното изследване е предложен балансиран подход за преодоляване на слабостите в неформалните трансферни практики, предимно в университетите, залагайки на преосмислянето на действащата иновационна стратегия в България. Предимствата на представената възможност извежда управлението на взаимодействието между науката и индустрията на ново ниво, което интегрира формалните с неформалните механизми за технологичен трансфер.

Приемам, че докторантът представя аргументирани доводи и научна обосновка на актуалността на избраната тема на дисертационно изследване.

3. Познаване на проблема

В хода на разработване на дисертационния труд са проучени 242 броя литературни заглавия, от които 233 броя основно на чужди автори, изписани на латиница, както и 9 източника на български език, свързани с референтни документи и отчети на отделни министерства за изпълнение на набор от стратегии. Обстойният литературен обзор, направеният критичен анализ на различни дефиниции, теоретични концепции, практически модели на трансфер на иновации, доказват, че дисертационен труд е резултат от продължителен период на проучване и изследователска дейност.

Основната цел на дисертационното изследване е да се анализират ключовите дилеми и предизвикателства пред политиките в България, свързани с комерсиализиране на академичната наука като парадигма за икономическо развитие, базирано на иновации.

Във връзка с постигането на основната цел е формулирана **изследователска теза**, а именно, че: изхождайки от множеството констатации в редица национални стратегически документи за липсата на задоволителни резултати от политики, свързани с комерсиализиране на академичната наука като парадигма за икономическо развитие, базирано на иновации, неуспехът на подобни иновационни подходи се дължи на тяхната изначална несъстоятелност на теоретично, емпирично и политическо ниво.

В дисертационния труд се съдържат конкретни резултати и емпирични доказателства, които обективно отразяват реалните постижения на проведеното научно изследване. Приносите до голяма степен обогатяват научите знания за изследване и оценка на дилемите и предизвикателствата пред комерсиалната академична наука в България.

Постигнатите резултати показват, че докторантът има висока теоретична подготовка, много добри практически познания и умения, които са му позволили да проведе самостоятелно научното изследване, съобразно с изискванията за подготовка на дисертационен труд за придобиване на ОНС „ДОКТОР“.

4. Методика на изследването

Проведеното изследване се основава на научна методика, като съответства на спецификата на провеждане на емпирични изследвания в избраната област и е в подкрепа на основната теза на дисертационния труд. Поради сложността на набора от елементи изследваната проблематика, методологията и инструментариумът на изследване имат до голяма степен интердисциплинарен характер. Поради тази особеност, за целите на теоретичния и емпиричния анализ е приложена колаборация от инструменти. В емпиричната част са приложени методите описание, сравнение, дълбочинно интервю, анализ и синтез, критичен дискурсивен анализ, изследване на случай (case study). Доказана е основната изследователска теза.

Като обобщение, ще посоча, че цялостната технология на изследване е разработена на основата на конструиране на оригинални изследователски решения, построени чрез използване на съвременни количествени и качествени методи, които позволяват направеният анализ да осигури по-надеждни резултати и оценки при доказване на двете изследователски хипотези.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Структурата на дисертационния труд е построена съобразно поставената цел и изследователска теза. Научната разработка е в обем от 185 стандартни страници. По отношение на структурата и съдържанието на представения труд следва да посочим, че е постигнато добро и логично представяне на материала. Той е структуриран по следния начин: въведение, три глави, заключение, изводи и препоръки, библиография и приложения. 6 фигури илюстрират важни моменти от теоретичното и емпирично изследване. Приложенията съдържат най-важните приносни акценти на дисертационния труд, както описание и линк към фигурите.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

В представените от докторанта 4 публикации достоверно са отразени съдържанието и характера на изследвания проблем в дисертационния труд. В две от публикациите на български език Венелин Петров е единствен автор и в една публикация е първи автор. В публикацията на английски език докторантът е първи автор, като тя е индексирана в световна база данни Scopus. Посочен е списък с 42 цитирания в реферирани и индексирани международни издания.

В представения ми за рецензия дисертационен труд могат да се посочат следните важни приноси с научен (теоретичен) аспект:

1. Преобладаващата част от емпиричните изследвания върху комерсиализацията на академичната наука са съсредоточени изключително върху американската иновационна система, което води до значително изкривяване на емпирично и теоретично ниво. Както в рамките на ЕС, така и конкретно в България, комерсиалната академична наука остава изключително слабо проучен феномен.
2. Настоящата дисертация идентифицира латентен теоретичен дуализъм „формално-неформално“ в иновационните изследвания.
3. Изследването на комерсиализацията на академичната наука показва, че на пръв поглед несвързани теоретични модели и концепции всъщност представляват един кохерентен иновационен дискурс, който аргументира техноцентризма и институционализма като основни иновационни постулати.
4. Ключовият принос на ниво публични политики се изразява в представянето на алтернативно обяснение на аргументите в редица стратегически документи и анализи относно липсата на резултати от политиките, целящи комерсиализацията на академичната наука като парадигма за иновационно базирано икономическо развитие.

В представения ми за рецензия дисертационен труд могат да се посочат следните важни приноси с научно-приложен аспект:

1. Концентрирайки се върху пропуската на възможностите, които академичното предприемачество би допринесло върху обучението и ролята на студентите като технологично трансферен механизъм, настоящото изследване разкрива как академичното предприемачество в университетите може да доведе до отказ от споделяне на комерсиално приложими знания и технологии с обучаващите се.
2. В България това явление е особено забележимо в нишови области на висшето образование, по които малко на брой образователни институции предлагат специализирано обучение, а учените често съчетават ролята на преподаватели и предприемачи в съответните индустриални сектори. Това води до откъсване на студентите от достъп до напредничаво индустриално приложимо знание, което

блокира ключов механизъм за технологичен трансфер в рамките на иновационната система.

3. Значителните пропуски и изкривявания при формулирането и изпълнението на иновационните политики в България противопоставя технологично трансферни механизми, които по правило са взаимозависими и допълващи се. Това в значителна степен обяснява липсата на задоволителни резултати от прилагането на този тип политики в България.
4. Изследването анализира иновационните стратегии на теоретично, емпирично и на ниво публични политики, като показва тяхната несъстоятелност и аргументира необходимостта от плуралистичен подход при управлението на академично базирания технологичен трансфер, който да интегрира, а не да противопоставя, формалните и неформалните практики на технологичен трансфер.

Като заключение към приносните елементи мога да обобщя, че те са изцяло авторско дело и коректно отразяват изследователските и аналитичните умения на докторанта, провел теоретично и емпирично изследване, в рамките на което умело борави с колаборация от инструменти, гарантиращи достоверността на постигнатите резултати.

Критичните ми бележки към дисертацията не подценяват нейната стойност и значимост като научен труд, но биха били полезни в бъдещите разработки на докторанта. Във въведението, наред с формулираната цел и изследователска теза, могат да се посочат изследователски задачи, предмет и обект на изследване. Двата ключови въпроса, засегнати в тази част на дисертацията, биха могли да се преформулират в изследователски хипотези. От чисто техническо естество е номерирането на страниците и по-голяма нагледност чрез номерация в съдържанието.

7. Автореферат

В автореферата коректно е отразена структурата на дисертационния труд, основните приноси елементи и списък на публикациите, свързани с темата на дисертацията.

8. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Посочените приноси с научно – приложно значение недвусмислено доказват, че резултатите от дисертационния труд могат да се използват на политическо, академично и бизнес равнище като база за разработване на конкретни модели и стратегии за подобряване на процесите, свързани с комерсиализацията на академичното предприемачество в България.

Резултатите от проведеното изследване могат да се популяризират в публикации, реферирани и индексирани в световноизвестна база данни, както и да прераснат в монографичен труд, в който авторът да задълбочи изследването на възможностите за интеграцията на тех-

ноцентризма и институционализма, в контекста на утвърждаване на добрите практики на технологичен трансфер.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд *съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката* и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Дисертационният труд показва, че докторантът Венелин Василев Петров **притежава** задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Социология, антропология и науки за културата“, като **демонстрира** качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Въз основа на направения анализ и разработването на научния труд, съгласно ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав в ПУ давам **положителна оценка** на разработения дисертационен труд от докторант Венелин Василев Петров. С убеждение предлагам докторант в самостоятелна форма на обучение **Венелин Василев Петров да придобие образователната и научна степен „доктор“** в област на висшето образование 3. Социални стопански и правни науки, Професионално направление 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“, докторска програма по „Социология“.

24.01. 2025 г.

Изготвил становището:

/Доц. д-р Ива Александрова Бичурова/